

weEurope

Shema konferenc MKD

Uredili Gabriele Stöger in Judith Cerwenka
Prevedel *Alkemist d.o.o.*

Pričujoča shema za konference o medkulturnem dialogu (Shema konferenc MKD) je bila razvita med izvedbo petih modelnih konferenc MKD med projektom "weEurope – vseživljenjsko učenje v Evropi skozi medkulturni dialog".

Cilj, ki si ga je zastavilo osem projektnih partnerjev v sodelovanju s strokovnjaki iz vseh 27 držav članic EU, dveh iz pridruženih držav in 456 udeležencev iz držav znotraj in zunaj meja EU, je zagotoviti zbirko metod, ki prispevajo k medkulturnemu dialogu in sodelovanju v različnih okoljih, saj so vsi ugotovili, da je takšna zbirka potrebna.

avgust 2010

141756-LLP-2008-AT-GRUNDTVIG-GMP

Izvedbo tega projekta je financirala Evropska komisija. Vsebina publikacije predstavlja izključno stališča avtorjev in Evropska komisija ni odgovorna za kakršnokoli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

Vsebina

Izhodišča konferenc MKD	1
Akterji in interesne skupine, ki so sodelovali pri razvoju Sheme konferenc MKD .	4
Pojmovanje medkulturnosti v projektu <i>weReurope</i>	4
Projektni partnerji	5
Strokovni sodelavci	6
Pridruženi partnerji	7
Udeleženci konference	7
Modelne konference MKD	7
Orodja MKD: zbirka metod	10
A. Uvodi	13
C. Delavnica	22
D. Ocenjevanje/povratna informacija	34
Predlogi in nasveti za izvedbo uspešne konference MKD	40
Pregled vseh uporabljenih metod:	45
Zahvala	47
ibw (nosilec projekta <i>weReurope</i>)	47
Dodatek	48
Partnerji	49

Kaj je?

MKD je kratica za *medkulturni dialog*. Shema konferenc MKD je bila izluščena kot povzetek bistvenih točk brošure "weReurope – kako oblikovati medkulturno konferenco, ki spodbuja dialog in vključevanje". Obsega kratek pregled osnovnih parametrov pri oblikovanju takšnega dogodka in zbirko metod, za katere se je izkazalo, da pripomorejo k medkulturnemu dialogu in sodelovanju.

Brošura kot celota vsebuje celovitejši oris konferenčnega okvira (namen, kontekst in situacija) in upošteva vzajemno učinkovanje različnih dejavnikov, ki igrajo vlogo pri načrtovanju medkulturne konference (regijskih, organizacijskih, individualnih in aktualnih razmer). V tiskani obliki je na voljo v angleškem jeziku, dodatno gradivo pa lahko najdete na CD-ROM-u (samo v angleščini) in na spletni strani www.weReurope.eu.

Komu je namenjena?

Gradivo je namenjeno vsem, ki organizirajo dogodke, konference, seminarje, izobraževanja in tečaje za ljudi iz različnih kulturnih okolij, predvsem organizacijam, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih v najširšem pomenu (izobraževalni centri za odrasle in mladinski centri, krajevne oblasti, podjetja, muzeji in druge kulturne ustanove itd.).

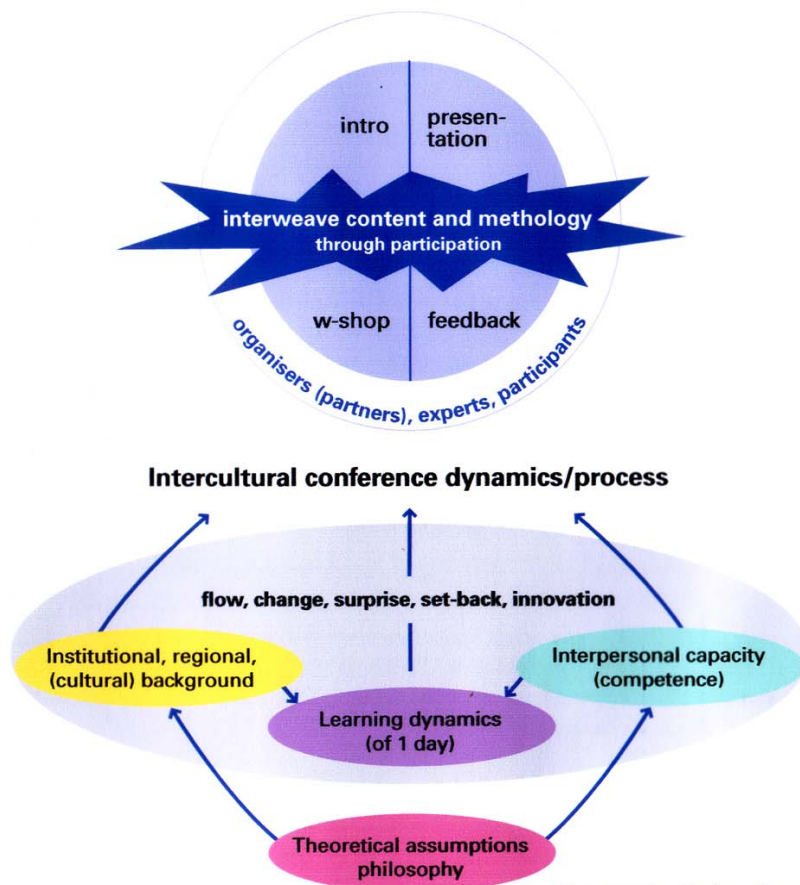
Čemu je namenjena?

Shema konferenc MKD predstavljamo v želji nuditi pomoč pri oblikovanju enodnevne (krajše) konference za skupine iz raznolikih okolij. Vse ustanove, ki jo bodo uporabile, jo lahko prilagodijo za svoj namen. Njen cilj je bolje unovčiti najširši potencial udeležencev prek interaktivnosti, s prepletanjem metodologije in vsebine.

Izhodišča konferenc MKD

Cilj Sheme konferenc MKD je **za en dan vključiti udeležence v učni proces**. Kadar organiziramo konferenco MKD, mora njena izvedba (načrtovanje, vsebina in metodologija) ustrezati konkretnemu kontekstu in situaciji.

Intercultural Dialogue (ICD) Conference Design

(Cerwenka 2009)

Graph Inspired by <http://portals.wi.wur.nl/msp/?page=1180>

Shema konferenc medkulturnega dialoga (MKD)

uvod predstavitev
prepletanje vsebine in metodologije
skozi sodelovanje

organizatorji (partnerji), strokovnjaki, udeleženci

Dinamika/proces medkulturne konference

pretok, sprememba, presenečenje, zastoj, inovativnost

Institucionalno, regijsko, Medosebna sposobnost

(kulturno) ozadje (kompetenca)
Učna dinamika (za en dan)

Teoretske predpostavke / filozofija

Konference MKD naj bi se razlikovale od običajnih konferenc: zamišljene so kot bolj vključujoče, bolj stimulativne in bolj interaktivne. Ni vseeno, *kdo* je prisoten, in vsi odnesejo domov nove zamisli, saj so se naučili nekaj novega. To pomeni, da je potreben pristop, ki je usmerjen v učenca: takšen pristop uporablja pedagoške metode, ki so učinkovite samo, kadar učenci aktivno sodelujejo v učnem procesu (Finbar Lillis).

Shema MKD izhaja iz naslednjih ključnih ciljev:

- Izkoristiti raznolika kulturna izhodišča udeležencev.
- Vzdrževati medkulturni dialog, tako da lahko prispevki različnih udeležencev oblikujejo vsebino konference.
- Omogočiti različne stile učenja s pomočjo raznolikih metod, ki zagotavljajo učenje vsem udeležencem konference.
- Biti kot katalizator za trajno povezovanje in nadaljnji dialog v zvezi z pomembnimi aktualnimi temami.
- Ubuntu.*¹

---

¹ **Pojem Ubuntu.** V Južni Afriki izraz "Ubuntu" pomeni skupinski duh. Gre za skrajšano različico južnoafriškega reka, ki izhaja iz kulture Xhosa: "Umuntu ngumuntu ngamuntu." **To pomeni, da sem oseba šele prek drugih ljudi.** Se pravi, da je moja človeškost vezana na tvojo. Če me kdo prizadene, prizadene tudi sebe, kakor tudi vse okoli nas. To je verjetno nasploh najpomembnejši vidik bivanja na tesno povezanem planetu: maščevanje je nesmiselno, ker je naša človeškost medsebojno povezana. <http://www.commondreams.org/views04/0712-02.htm>

Ti cilji zahtevajo zasnovu, ki spodbuja interakcijo, pretok, spremembe, presenečenje, ustvarjalno mišljenje, skupinsko in individualno učenje.

Na Shemo konferenc MKD, ki temelji na vključevanju, bodo močno vplivale vse soudeležene interesne skupine:

- organizatorji,
- strokovnjaki,
- udeleženci,
- ...

Nadalje bodo dinamiko/proces medkulturne konference določali nekateri osnovni parametri:

- teoretične predpostavke/filozofija,
- institucionalno/regijsko/kulturno ozadje,
- medosebna sposobnost (kompetenca),
- učna dinamika.

Upoštevanje skupka regionalnih, organizacijskih, individualnih razmer za konferenco MKD pomeni:

- uresničevati/izhajati iz fleksibilnih in prilagojenih (regionalnih, organizacijskih in individualnih) struktur za bogatejše medkulturno, skupinsko učenje;
- načrtovati primeren spoj konteksta, procesa, vsebine in oblike pa tudi stopnjo interakcije med osebami, ki so vključene v proces (udeleženci, govorniki, izvajalec – interesne skupine na konferenci);
- razmisliti, kako pritegniti (običajno) odsotne ljudi:
  - so bile te osebe izključene iz sodelovanja na konferenci (prikriti načrt, dostop ...) ali
  - so se same odločile proti udeležbi (so to osebe, ki menijo, da niso dovolj sposobne, ali jih udeležba preprosto ne zanima)?

Shema konference MKD naj bi tako zagotavljala eno od (več) obetavnih poti do vzpostavitve strokovno podprtega prostora za medkulturno interakcijo, ki enakovredno upošteva organizacijske, situacijske in kontekstualne potrebe.

→ Preberite več v brošuri *weReurope* (samo v angleščini).

Akterji in interesne skupine, ki so sodelovali pri razvoju Sheme konferenc MKD

Osem partnerjev, ki so izvedli projekt *weEurope*, izhaja iz različnih strokovnih dejavnosti in območij vpliva na državni in mednarodni ravni na področju izobraževanja odraslih, raziskav, izkušenj z marginaliziranimi skupinami, poslovne komunikacije in kulture.

V času dvoletnega sodelovanja so večkrat razpravljali o pojmu *medkulturnost*. Vsej različnosti navkljub je partnerstvo našlo skupno opredelitev, ki predstavlja temelj razvoja Sheme konferenc MKD, zapisali pa sta jo Luisa Conti (IT/GE) in Lena Johansson (SE).

Pojmovanje medkulturnosti v projektu *weEurope*

V zadnjih desetletjih pojem kulture vedno izrazitejše dobiva pomen narodne kulture. Dandanes se kulturo še vedno pogosto opisuje in pojmuje kot "posodo" (Beck, 1997): statično entiteto, ki jo je moč jasno očrtati.

Nasprotno je po mnenju številnih sodobnih znanstvenikov (tj. Bolten, 2007, in Hansen, 2009) kultura odprt in dinamičen sistem. Le-tega vzdržuje stalna interakcija posameznikov, ki so dinamični produkti nenehnih izmenjav v raznovrstnih kontekstih in skupnostih (ki imajo svojo lastno kulturo – kolektivni spomin, skupne norme).

Človeška bitja bivajo v različnosti in so tudi sama zaznamovana z njo. Vsakdo obvlada različne sklope norm in pozna različna nenapisana pravila, ki mu omogočajo, da se brez težav znajde v različnih skupnostih. Identiteta je *mnogotera*, saj v njej sobivajo različni in očitno tudi nasprotujoči si elementi. Hkrati je *dinamična*, saj se ves čas razvijajo nove značilnosti, medtem ko druge izginjajo. Dojemanje "drugega" s tega stališča pomeni prestop v logiko *transdiference* (Lösch, 2005), to pa je zavesten proces premoščanja prepadov in pa tudi podiranja meja med posamezniki, in sicer z izbiro skupnih pa tudi različnih značilnosti identitete z namenom destabilizacije takšnega statičnega, umetno binarnega razmišljanja, ki pozna zgolj *podobno* ali *drugačno*.

Medkulturnost je torej sama na sebi učni, ustvarjalen proces, znotraj katerega akterji najdejo nove norme in razvijajo sinergijo.

Projektni partnerji

ibw, Institute For Research On Qualifications And Training Of The Austrian Economy, AT

Nosilec projekta, gostitelj 1. konference MKD na Dunaju

Sodelujoči: Monika Thum-Kraft, Judith Cerwenka, Gabriele Stöger

ZSI/ASO, Center za družbene inovacije/Avstrijska pisarna za znanost in raziskovanje, Sofija, BG

Gostitelj 4. konference MKD v Sofiji

Sodelujoči: Maria Schwarz-Wölzl, Felix Gajdusek, Zlatka Pandeva, Dirk Maier

Kanaal 127, BE

Gostitelj končne konference MKD v Kortrijkju

Sodelujoči: Rik Desmet, Nicolas Claus, Laurent Dewilde

Univerza v Jeni/Medkulturna poslovna komunikacija, DE

Oblikovanje, gostovanje in tehnična administracija spletne strani

Sodelujoči: Jürgen Bolten, Luisa Conti, Florian Frommeld, Susann Juch

ARCI – Italijanska zveza za rekreacijo in kreativnost, IT

Gostitelj 2. konference MKD v Rimu

Sodelujoči: Ilaria Graziano, Milena Scioscia, Natalia Mariani, Milvia Rastrelli

ZRC SAZU, Znanstvenoraziskovalni center slovenske akademije znanosti in umetnosti, SI

Vrednotenje projektne procesa in produktov (npr. konferenc MKD)

Sodelujoči: Oto Luthar, Lucija Mulej, Martin Pogačar

Riksantikvarieämbetet (RAÄ), Odbor za nacionalno dediščino Švedske, SE

Gostitelj 3. konference MKD v Stockholmu

Sodelujoči: Ewa Bergdahl, Maria Sträng, Lena Johansson, Anna Klint-Habbe

Credit Works Ltd, UK

Preverjanje učnih učinkov in pedagoških strategij s poudarkom na marginaliziranih skupinah

Sodelujoči: Finbar Lillis

Strokovni sodelavci

Vsak gostitelj ene od petih modelnih konferenc MKD je povabil strokovnjake iz sosednjih držav. Različne vrste organizacij iz 27 držav članic in dveh pridruženih članic so prispevale k razvoju Sheme konferenc MKD, Preproge simbolov in spominov in evropskih pedagoških strategij, da bi motivirale marginalizirane skupine iz različnih kulturnih okolij:

BE	g. Arie Vos, Corgo, in g. Luc Vande Walle, Activa, Belgija
BG	ga. Emilia Ilieva, Nelfema Ltd
CY	g. Savvas Katsikides, Oddelek za družbene in politične vede, Univerza Cipra
CZ	g. Tomáš Chovanec, CpKP – Center za organizacijo skupnosti, južna Češka
DK	ga. Lisbeth Hastrup, Danska pedagoška fakulteta, Århus Univerzitet
EE	ga. Riina Kütt, Nevladni center za razvoj javne uprave
EL	g. Marios Efthymiopoulos, Strategy International
ES	g. Pedro Aguilera Cortés, Fundación Esplai
FI	ga. Minna Hautio, HUMAK, Univerza uporabnih ved
FR	g. Jean-Louis Carves, IBM Francija
HU	ga. Éva Judit Kovács, Sociološki inštitut, Madžarska akademija znanosti
IR	ga. Helen O'Donoghue, IMMA – Irski muzej moderne umetnosti
LT	ga. Neringa Miniotiene, Visoka šola za družbene vede, Litva
LU	g. Marc Müller, Motion – Izobraževanje za družbene spremembe
LV	ga. Ingrida Mikisko, direktorica LAEA (Latvijska zveza za izobraževanje odraslih)
MT	g. Joseph Giordmaina, Univerza Malte, Oddelek za pedagoške vede, Pedagoška fakulteta
NL	ga. Leila Jaffar, Jaffar Consultancy
NO	ga. Zahra Moini, Norveški center za ustvarjanje multikulture vrednosti
PL	ga. Elżbieta Strzelecka, WSINF – Wyzsza Szkoła Informatyki
PT	ga. Clara Camacho, Instituto dos Museus e da Conservação
RO	g. Calin Rus, Medkulturni inštitut v Temišvaru, Strokovni sodelavec Sveta Evrope, Univerza Banatului, Temišvar
SK	ga. Anna Okruhlicova, Parlamentarni inštitut
TR	g. Emre Işık, Univerza Mimar Sinan

Za razliko od običajne prakse na konferencah, strokovnjaki niso le podajali vsebin občinstvu (s predavanji, osrednjimi govori): gostitelji konferenc so se odločili, da bodo raziskali možnosti, ki jih nudijo posebne vloge strokovnjakov: prosili so jih, naj sodelujejo kot konferenčni opazovalci, kot udeleženci s posebno funkcijo, kot katalizatorji, kot izvajalci delavnic, "žive knjige" ali kritični komentatorji.

Poleg tega so vsi strokovnjaki prispevali povzetke o vseživljenjskem učenju in strategije za delo z marginaliziranimi ciljnimi skupinami.

→ Za povzetke glej CD-ROM.

Pridruženi partnerji

Konzorcij je povabil pridružene partnerje iz različnih držav, naj se udeležijo in prispevajo h konferencam MKD, k razvoju Sheme konferenc MKD in k evropskim pedagoškim strategijam, kakor tudi podprejo razširjanje projektnih rezultatov:

- AT ga. Gabriele Schmid, Arbeiterkammer (AK) Wien
- AT g. Michael Landertshammer, Wirtschaftskammer Österreich
- BE g. Jan Despieghelaere, Streekfonds
- IT g. Axel Rütten, D-ArtT (Kulturno združenje za umetnost in terapijo)
- HU g. Viktor Szabados, FDE (Zveza madžarskih študentskih organizacij)

Udeleženci konference

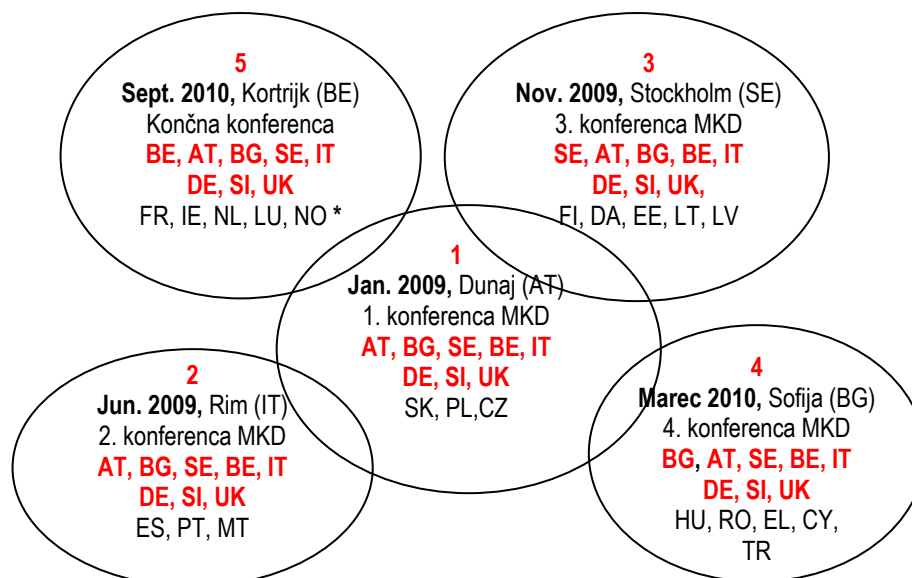
Več kot 450 posameznikov iz 27 držav članic EU in 12 nečlanic (Makedonija, Bosna in Hercegovina, Črna gora, Albanija, Srbija in Turčija in nekaj celo iz držav zunaj Evrope, kot so Kamerun, Maroko, Demokratična republika Kongo, Tanzanija in Brazilija) je sodelovalo v eni od konferenc MKD, ki so bile organizirane v času projekta.

Interaktivna, k učencu usmerjena metodologija na vseh konferencah MKD je udeležencem zagotovila priložnost, da se od vsega začetka vključijo v dogajanje in aktivno sodelujejo ves čas konference (ne le med odmori).

Modelne konference MKD

"weReurope je poskus konzorcija osmih partnerjev, da bi s pomočjo kulture in umetnosti pa tudi medkulturne pedagogike in dialoga ugotovili, ali je mogoče poiskati skupno kulturno dediščino, na osnovi katere bi lahko zgradili skupno prihodnjo vizijo Evrope, in če lahko takšne ugotovitve strnemo v prenosljiva izobraževana orodja, ki lahko pripomorejo k premagovanju ksenofobije in so naklonjena različnosti." (Glej projektno prijavo weReurope 141756-LLP-1-2008-1-AT-GRUNDTVIG-GMP.)

Shema konferenc MKD se je kot delo v teku razvijala med izvedbo 5 konferenc tekom projekta "weEurope - vseživljenjsko učenje v Evropi skozi medkulturni dialog":

* Matične države partnerjev in strokovnjakov

Na vseh petih konferencah je bila osnovna shema konferenc MKD enaka, glede na osrednjo dejavnost in področje strokovnega znanja svojih matičnih ustanov pa so partnerji pripravili specifične teme in module, o katerih naj bi se udeleženci pogovarjali:

1. Premoščanje meja – sobivanje z različnostjo

Dunaj (Avstrija), 30. januar 2009

2. Kultura in umetnost – poti vseživljenjskega učenja in ustvarjalna okolja za medkulturno rast in vključevanje

Rim (Italija), 26. junij 2009

3. Ko je preteklost sedanost – kako se lahko kulturna dediščina in učenje dopolnjujeta

Stockholm (Švedska), 20. november 2009

4. Medkulturni dialog in vseživljenjsko učenje v jugovzhodni Evropi – raziskave in praksa

Sofija (Bolgarija), 11.–12. marec 2010

5. Obarvajte paleto: izkoristite različnost!

Kortrijk (Belgija), 1. oktober 2010

Shema konferenc MKD je bila preizkušena in preverjena po vsaki konferenci MKD, in sicer so udeleženci in strokovnjaki posredovali povratne informacije in pripombe o mogoči uporabi Sheme pri svojem vsakdanjem delu in temu ustreznih prilagoditvah.

→ Več o tem na www.weReurope.eu.

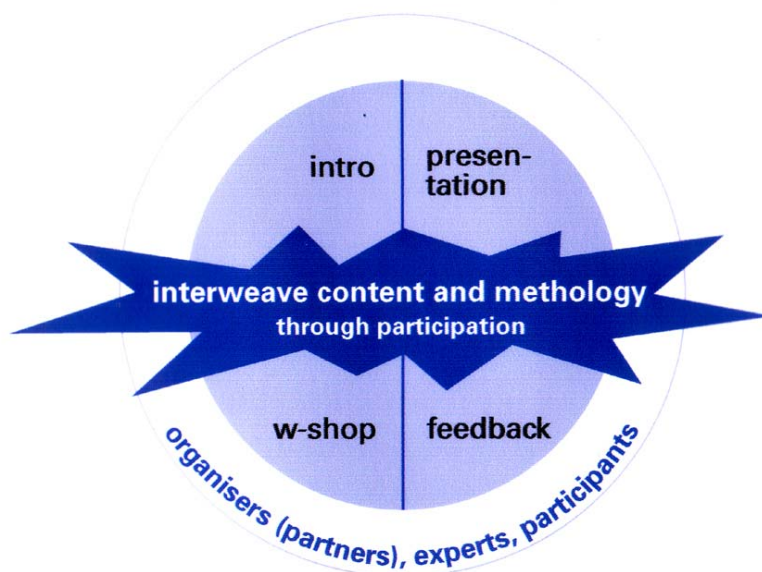
Orodja MKD: zbirka metod

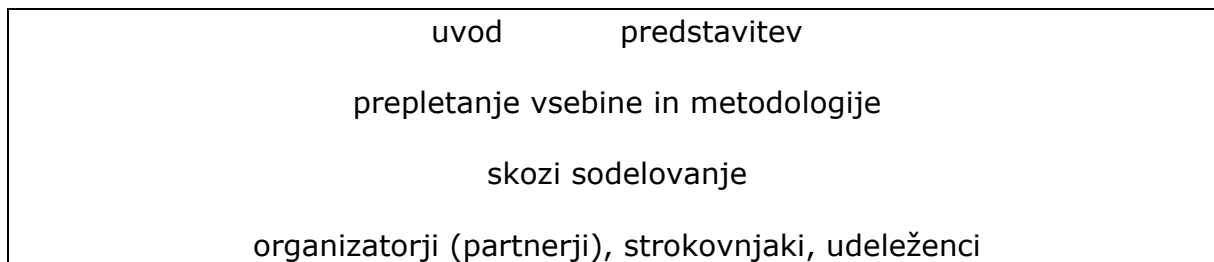
"Povej mi in bom pozabil. Pokaži mi in si bom zapomnil. Vključi me in bom razumel."
Star kitajski pregovor

Shema konferenc MKD kot okvir vključuje generična procesna **orodja MKD**. Ta orodja ponujajo nabor **procesnih metodologij**, ki so razvrščene v skupine glede na štiri ponavljajoče se faze in ovrednotene z vidika primernosti za medkulturni dialog. S tem ne želimo ponuditi nekakšne formule za procese konferenc MKD, ki vključujejo različne interesne skupine, pač pa posredovati ideje, načela in orodja, ki jih lahko uporabite za ustvarjanje procesov, ki so primerni za neko določeno konferenco/sestavo interesnih skupin, kot je prikazano v podanih **primerih**.

Metode (MKD) predstavljajo elemente, ki se uporabljajo v medkulturnem scenariju oz. kot okvir za pedagoško strategijo. Razlika med *metodami* in *orodji* ni vedno jasno začrtana. Na konferencah MKD smo poleg inovativnih uporabili tudi številne dobro uveljavljene metode. Naš cilj je bil analizirati različne metode, kar zadeva njihov potencial kot orodja za medkulturno učenje oziroma dialog.

Kot orodje z zaščitnim znakom je vsaka konferenca MKD sestavljena iz nekaj *standardnih* elementov:

Metode:

- A. Uvod
- B. Predstavitev: prispevki na različne teme
- C. Delavnica za pripravo rezultatov/izdelkov (udeleženci delajo in sodelujejo)
- D. Ocenjevanje, razmislek, povratne informacije

Teme:

Predstavi jih gostitelj ali strokovnjaki (domači, iz EU ali sosednjih držav) glede na organizatorjeve cilje in glavna področja dela.

Spoj formalnih/neformalnih procesov:

Komunikacija med odmori za kavo
Morebitno mreženje

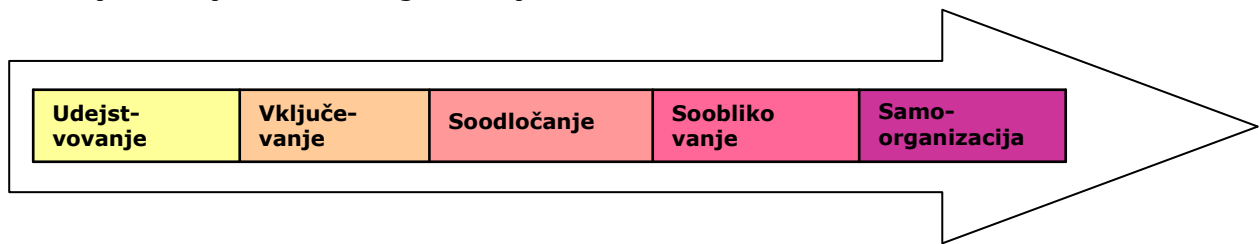
Akterji/občinstvo ima dvojno vlogo: dajanje in sprejemanje

- o Gostitelj = režiser, moderator, izvajalec
- o Partnerji, soorganizatorji
- o Strokovnjaki
- o Udeleženci

Sodelovanje kot temeljno načelo

Pri sodelovanju gre za to, da si delimo odgovornost, znanje in vodenje. Sodelovanje predpostavlja tudi, da si delimo moč, čeprav običajno poteka pod nadzorom "dominantne" kulture, kar pomeni, da motivacija, povabilo in spodbujanje k sodelovanju običajno ne pridejo s strani izključenih (marginaliziranih) skupin (Baker & Hinton, 1999).

Različne stopnje sodelovanja se vrstijo od seznanjenosti s procesi ter možnostmi do vključevanja in samoorganizacije.

(Glej Ehmayer, C., 2002.)

V kontekstu naše Sheme konferenc MKD smo si zastavili nekaj ključnih vprašanj:

- ***Kaj spodbuja sodelovanje?***

Namen interaktivnosti od vsega začetka konference MKD je bil ustvariti odprt prostor in spodbuditi vključevanje (ki bi lahko vodilo k sodelovanju, vendar še ni bilo sodelovanje).

- ***Ali je pomembno, kdo je prisoten?***

Ali znamo najti metode, ki vzpostavijo komunikacijo in interakcijo, tako da se ljudje lahko vključijo in vplivajo na proces in njegov rezultat?

Ali ustvarjamo priložnosti za izmenjavo izkušenj in strokovnega znanja, namesto da pričakujemo prenos znanja z govornikov na občinstvo?

- ***Ali se udeleženci aktivno vključujejo?***

Ali naslavljamo udeležence in ali je prostor tudi za njihove izkušnje in ozadja? Ali obravnavamo vprašanja, ki udeležence zanimajo in jih motivirajo za prispevanje k procesu?

- ***Ali imajo možnost vplivati na proces/rezultat?***

Je zasnova že od vsega začetka določena in nespremenljiva, ali je udeležencem konference dana možnost, da vplivajo na časovne okvire, vsebino, rezultate in predstavitev rezultatov?

- ***Ali je dovolj časa in prostora za razmislek in povratne informacije?***

Zgolj izvajamo dejavnosti ali tudi zbiramo rezultate in mnenja o procesu? Ali beležimo povratne informacije udeležencev, da jih bomo lahko upoštevali pri načrtovanju naslednje konference?

Če lahko na večino vprašanj odgovorimo z "da", je zelo verjetno, da bo naša konferenca za organizatorje ter občinstvo participativna izkušnja in ne le dogodek, kjer so vsi *aktivni*.

→ **Več o tem v brošuri.**

Naslednje poglavje opisuje module in metode, ki se izvajajo v naših konferenčnih modulih, skupaj s praktičnimi nasveti o tem, kako in pod katerimi pogoji priporočamo njihovo uporabo in kaj potrebujemo za njihovo izvedbo. Nekatere metode so vam že znane; nove so glede uporabe za medkulturni dialog. O mogočih učnih učinkih boste lahko sklepali iz partnerjevih učnih dnevnikov pa tudi iz odgovorov udeležencev in povabljenih strokovnjakov na vprašalnike.

Kako boste zaključke uporabili pri svojem praktičnem delu v medkulturnih okoljih, prepuščamo zainteresiranim bralcem in poudarjamo, da niso namenjeni temu, da se uporabljajo kot recept.

A. Uvodi

Uvodni modul (za prebijanje ledu) ustvari primerno izhodišče za tematiko konference in omogoči udeležencem, da se spoznajo. Na ta način se bodo počutili dobrodošle in vedeli, da niso zgolj vstopili v predavalnico, kjer bo njihov prihod in odhod anonimen in neopazen (razen ob prijavi). Od vsega začetka bo jasno, da **ni vseeno, kdo je prisoten.**

A. 1. Preproga simbolov in spominov

Komu je namenjena?

- *Ljudem iz različnih kulturnih okolij, ki se srečujejo v nadnacionalnem kontekstu*
- *Koristno: potovalne izkušnje*
- *Ni starostne omejitve, lahko se učinkovito izvaja tudi z otroki*
- *Najmanjše število udeležencev: 8 na mizo/skupino*

Kratek opis

Vsak udeleženeec s sabo prinese en predmet, ki je povezan z osebnim spominom ali doživetjem v tuji državi (to je lahko katerakoli država ali pa samo določene, npr. ena od sosednjih držav, druge sodelujoče partnerske države itd.). Nikakor to ne sme biti domača država, ker se mora nanašati na medkulturno izkušnjo.

Udeleženci sedejo v kroge (največ 8 oseb) in postavijo svoj predmet predse na mizo. Moderator začne s tem, da o predmetu, ki se mu zdi zanimiv, povpraša njegovega lastnika.

Nagovorjena oseba pove svojo zgodbo, pripoveduje o osebnem spominu in pomenu, ki ga ima predmet zanjo. Ko zaključi zgodbo, so udeleženci povabljeni, naj zastavijo dodatna vprašanja. Potem pripovedovalec vpraša nekoga drugega o njegovem predmetu. Tako nadaljujemo, dokler niso vsi predstavili svojih predmetov (vsak pribl. 5 minut).

Na koncu se vsi predmeti postavijo na pravo preprogo na tleh (ali na mizi) na ogled vsem udeležencem iz drugih skupin. V ta namen predmete opremimo z imenom lastnika (narodnost) in imenom predmeta ter države, s katero je povezan.

Po izbiri: *Zgodbe lahko tudi dokumentiramo, tako da jih zberemo in zapišemo na papir ali v elektronski obliki; predmete lahko fotografiramo.*

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Ko udeleženci izbirajo predmet, ki ga bodo prinesli s seboj, se morajo spomniti izkušnje z drugo kulturo in svojega odnosa do nje. Pri tej vaji mora posameznik razmisliti o svojem dojemanju (lastne in tuje) države in kulture.

Udeleženci v majhni skupini sedijo skupaj z ljudmi iz drugih kultur in si delijo isto nalogo. Mogoče bo kdo med njimi celo iz države, na katero se navezuje vaš predmet.

Kot metoda za prebijanje ledu vaja omogoča, da zadeve stečejo, in ustvari motivacijo in zanimanje za nadaljnji dialog, spodbudi razmišljanje, odvija pa se lahko tako na čustveni kakor tudi na intelektualni ravni.

Med nalogo se udeleženci spoznavajo na osebni ravni, medtem ko govorijo o drugih stvareh. Spoznajo se lahko z drugačnega vidika kot pri običajni izmenjavi strokovnih ali biografskih podatkov.

.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Vaja se uporablja za ogrevanje in odpira pot k drugim udeležencem konference.

Medsebojno spoznavanje; kaj so doživeli drugi in kakšni so bili njihovi občutki.

Ustvarjalen kognitivni pristop k določeni državi.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- 1 moderator na mizo/majhno skupino
- Toliko prostora, da lahko 8 ljudi sedi za mizo

- Dovolj miz, če je skupina večja
- Flomastri, svinčniki
- Obrazec ali papir za zapis zgodb o predmetih
- Preproga na tleh: 2–3 m²
- Etikete za predmete (ime lastnika/narodnost; ime predmeta/ustrezna država)

Potreben čas

- 45 min. za skupino, 15 min. za preprogo

Odločilni dejavniki uspeha

Metoda je zelo učinkovita na začetku delovnega srečanja za ogrevanje in navezovanje stikov z ljudmi (po naključnem zaporedju), o katerih ne vemo ničesar.

Ob tej nalogi (brez predpisane "pravilne izvedbe") so se v nekaterih primerih udeležencih počutili nelagodno. Toda – za preseganje stereotipov je treba potrpeti nekaj negotovosti.

Nekateri udeleženci so menili, da je naloga morda preveč osebna (toda navsezadnje vsakdo izbere predmet in spomin po lastni presoji in se odloči, kako intimen naj bo). Po drugi strani pa osebna nota zmanjša nevarnost posploševanja in krepitve predsodkov (v primeru slabih izkušenj).

Preproga odpira različne poglede na državo. Zahteva pa zaupno vzdušje. Podobnosti med izkušnjami lahko premoščajo meje.

Skeptični udeleženci so menili, da obstaja nevarnost izgube strokovne distance (toda zakaj je ne bi sem in tja izgubili?).

Udeleženci se počutijo obvezani, da morajo nekaj prinesiti, in jih skrbi, da drugi predmeta morda ne bodo razumeli.

Gostitelj/moderator mize mora biti obziren in delovati skromno, imeti mora dobre sposobnosti komuniciranja ter osnovno znanje o procesih skupinske dinamike.

Med pripravo preproge jasno označite mesto, kamor naj se predmeti odložijo pred srečanjem in prevzamejo po srečanju.

Predhodno ustno posredujte jasna navodila za potek vaje s preprogo (nekateri udeleženci niso prinesli predmetov zaradi jezikovnih ovir).

Dodaten material

Serijski 29 razglednic

Poster

- oboje je na razpolago pri partnerskih ustanovah

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

www.weReurope.eu/carpet.htm

A. 3. Štejmo 1-2-3 – metoda ogrevanja

Komu je namenjena?

- *Primerna je za vse cilje skupine (tudi mladostnike)*
- *Vse interesne skupine ne glede na stopnjo izobrazbe*
- *Od 10 ljudi do večjih skupin*

Kratek opis

Moderator najprej prikaže vajo s pomočjo enega od udeležencev. Dve osebi z različnim maternim jezikom (ki se ne poznata) se postavita v par (stoje). Prva oseba v enem od dveh jezikov reče "1", druga oseba "2", prva "3", druga spet "1", prva "2" in tako dalje. Po 3 do 4 krogih par nadaljuje z drugim jezikom. Nato, ponovno po 3 do 4 krogih, par šteje v obeh jezikih izmenično.

Npr. "ena" – "zwei" – "tri" – "eins" – "dva" – "drei" – "ena" ...

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Udeleženci nekoliko spoznajo materne jezike drugih ljudi. Vaja deluje poživljajoče, npr. za jutranje srečanje drugega dne konference.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Udeleženci se bodo lahko bolje osredotočili na naloge, ki sledijo.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Ne potrebujemo nobenega gradiva.*
- *Pomembno je omogočiti dovolj prostora za udoben stoječ položaj v parih.*

Potreben čas

- *Največ 10 minut*

Odločilni dejavniki uspeha

Vaje naj ne bi izvajali na začetku konference, ampak kot "prehod" od enega do drugega srečanja. Uporablja se lahko tudi za jutranje prebujanje na naslednji dan konference.

Vaja je preprosto zabavna.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

Nismo našli virov – metodo so razvili organizatorji konference v Sofiji (Felix Gajdusek, Maria Schwarz-Wölzl).

A. 4. Sociometrija – razlike, podobnosti in razmerja²

Komu je namenjena?

- *Vsem ciljnim skupinam, toda večinoma je potrebno telesno gibanje*
- *Vsem starostnim skupinam*
- *Skupini od 10 do 100 ljudi*

Kratek opis*

Sociometrija je kvantitativna metoda za merjenje razlik, podobnosti in razmerij v določeni skupini. Udeleženci prejmejo specifična vprašanja in se glede na svoj "odgovor" razvrstijo v podskupine, tako da se postavijo na različne strani ali v različne kote sobe. Eno od vprašanj v Sofiji je bilo: "Kdo prihaja z vzhoda/zahoda?" ("Vzhodnjaki" so se postavili na desno, "zahodnjaki" pa na levo stran sobe).

Načini določanja razmerij so:

- *strinjanje – nestrinjanje (da/ne)*
- *lestvica razpona (barometer) npr. v zvezi z zadovoljstvom, podatki, potrebami, interes, itd.*

Tipična vprašanja (posebno na začetku vaje in preden preidemo na bistvena vprašanja) se nanašajo na starost, geografski izvor, poklicne skupine, družinske razmere itd.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Vaja izpostavlja dejstvo, da imajo vsi ljudje medsebojne razlike IN podobnosti, da je vsaka oseba hkrati različna IN podobna drugim. V tem smislu vaja lahko pomaga premostiti stereotipne pojme, kot je "mi in

---

² Gre za „Delitev na skupine/Differenzübung“.

preostali". Z vajo pokažemo, da ima vsakdo različne identitete in pripada več skupinam hkrati ("transdiferenca", glej 1.1). Vaja ima različne funkcije, udeležence npr. napolni z energijo ali prebije led, prav tako izpostavi podskupine znotraj neke skupine.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Metodo lahko uporabimo za prebijanje ledu ali poživitev, omogoča vpogled v strukturo skupine in hkrati gradi zaupanje med udeleženci. Slednji spoznavajo raznolikost in sorodnost tako znotraj lastne osebnosti kot znotraj skupine in da se vse to lahko ves čas spreminja.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- Moderatorja s sklopom dobro pripravljenih vprašanj
- Odvisno od velikosti sodelujoče skupine: mikrofoni
- Prostor mora biti dovolj velik, da omogoča telesno gibanje in proces razvrščanja v skupine

Potreben čas

- Približno 15–20 minut

Odločilni dejavniki uspeha

Začnite s čustveno manj občutljivimi vprašanji, preden se lotite bistvenih vprašanj, ki so povezana s konferenco. Udeležence lahko tudi povabimo, naj sami zastavijo primerna vprašanja preostalim. 4 do 6 zaporednih krogov je ponavadi dovolj.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

* Opis metode je povzet iz opisa delavnice o participativni uporabniški shemi pod vodstvom Ilse Marschalek.

Glej <http://en.wikipedia.org/wiki/Sociometry>.

Več informacij na spletni strani mreže International Sociometry Training Network: <http://www.sociometry.net/>.

Druge metode, preizkušene na modelnih konferencah MKD:

A. 2. Osrednji govor – oblika dialoga

A. 5. Izzivalni osrednji govornik + A. 6. Plenarna razprava s petimi strokovnjaki

→ Glej brošuro.

B. Predstavitev

Predstavitve novih ugotovitev, zanimivih dejstev, uvodi z namenom odprtja diskusije ali posredovanja informacij (predstavitev podatkov v obliki, ki od posameznika ne zahteva niti mu ne dopušča interpretacije ali aktivne analize) so običajni na vseh konferencah. Čeprav se zdijo takšne metode najboljši način za prenos znanja, ni nujno, da bomo z njimi dosegli enakovredno razumevanje pri vseh udeležencih.

Prikazovanje informacij še ne pomeni, da jih bodo udeleženci zaznali in dojeli oziroma da jih bodo razumeli. Po drugi strani poslušanje govora lahko vzbuja vtis napredka, zato tudi brez tega ne gre.

B. 2. Živa knjiga

Komu je namenjena?

- *Vsem udeležencem iz različnih okolij in vseh kultur*
- *Vsem starostim*
- *Najmanjše število udeležencev: 10*
- *Najmanj eden in največ dva bralca na knjigo*

Kratek opis

"Živa knjiga" je oseba, ki nastopa kot predstavnik določene skupine in se je pripravljena pogovarjati o svojih vrednotah z drugimi. Kot "živa knjiga" ste pripravljeni in na razpolago "bralcem". Bralci imajo možnost, da si drugo osebo izposodijo za določen čas in "knjigo" aktivno sprašujejo, kar želijo izvedeti.

Bralci lahko izbirajo s seznama razpoložljivih knjig. Na konferenci v Sofiji so naslove knjig izobesili na vrvice z barvnimi majicami (kot darilo za knjigo). Bralci nato prejmejo bralne kartice, na katerih so razložena pravila za branje. Končno so knjige in bralci povabljeni, naj sedejo za ločene mizice, ki jih zaradi lažje izvedbe pripravimo vnaprej.

Druga možnost je, da vsem udeležencem vnaprej razdelimo "knjižno kazalo", na katerem je prikazano, kje je določena knjiga (številka mize); na ta način lahko bralci neposredno pristopijo k knjigi za njeno mizo.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Metoda je zasnovana tako, da spodbuja dialog, zmanjšuje predsodke in krepi razumevanje. "Žive knjige" so ljudje, ki delijo svoje izkušnje in so se pripravljene pogovarjati o svojih vrednotah z drugimi. To daje vpogled v izkušnje, mnenja, stališča in naravnost drugih ljudi iz različnih

kulturnih okolij, ki pogosto predstavljajo določene družbene skupine. Ta metoda odpira pot do informacij, ki lahko pomagajo k boljšemu razumevanju stvari in ljudi.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Poslušati zgodbo osebe iz drugačnega okolja; vaja izziva prepričanja, predsodke, stereotipe in strahove ter gradi mostove skozi dialog.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Potrebna so predhodna in jasna navodila za potencialne "knjige" in njihovo zbirko*
- *Moderatorja*
- *Bralno kartico, navodila za bralce*
- *Seznam knjig z opisom (knjižni katalog)*
- *(Javen) prostor za vsak par (knjiga/bralca), kjer se lahko nemoteno pogovarjata*

Potreben čas

- *15 minut za navodila*
- *45 minut za en krog (ne manj kot 25)*

Odločilni dejavniki uspeha

Jasna pojasnila o ciljih aktivnosti za posameznike, ki nastopajo kot "knjige", jasna (napisana in ustno razložena) pravila procesa komunikacije, pomembno je razmisliti o najboljšem načinu, kako bodo bralci našli svojo knjigo.

Če se korak izbiranja knjig odvija med posameznimi bralnimi krogi, bralne kartice niti niso potrebne. Prav bodo prišle le v primeru, ko bralci vse knjige izbirajo že pred prvim branjem.

Če je na voljo preveč knjig, lahko postopek, ko bralci iščejo svojo knjigo, postane predolg in prezapleten. Ena mogoča rešitev je, da udeležencem že pred dogodkom posredujemo seznam knjig, druga pa, da dovolimo več kot enega bralca na knjigo.

Preverite, ali so vsi, ki so se javili za knjigo, res prisotni na srečanju, da boste vedeli, če so vse prijavljene knjige na razpolago.

→ Za dodatno gradivo glej CD-ROM.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

Tobias Rosenberg Jørgensen, Sune Bang, Asma Mouna, Dany Abergel, Philip Lipski Einstein, Christoffer Erichsen in Ronni Abergel, Danska (1993)

<http://humanlibrary.org/the-history.html>

<http://humanlibrary.org/>

<http://www.livingbooks.at>

B. 4. Brbotanje glasov

Komu je vaja namenjena?

- *S to metodo strokovnjaki in/ali vodje delavnic udeležencem na hitro predstavijo vse teme in cilje delavnic, ki so na voljo*
- *Odraslim udeležencem*
- *6 do 10 strokovnjakov*

Kratek opis

"Brbotanje" (enakovreden termin je "klepetanje") je niz zaporednih prezentacij strokovnjakov (ali vodij delavnic) o temah in/ali ciljih svojih predstavitev in/ali delavnic. Zaradi strogih časovnih omejitev morajo biti predstavitve kratke in jedrnate (največ 2 minuti), in ravno to je prednost te metode; s tem se izognemo dolgovoznim in utrudljivim govorom in t.i. sindromu "smrti zaradi PowerPointa". Predavatelje prisili, da strnejo svojo temo in sporočilo, in omeji prekinjanje med predstavitvami. Uporablja se lahko za pomoč udeležencem pri izbiri med različnimi temami delavnic.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Na splošno se lahko uporablja pri vseh vrstah konferenčnih tematik, kjer naj bi med udeleženci prišlo do izmenjave znanja, izkušenj in mnenj. Posebno koristna je za strokovne konference (simpozije), kjer so predvideni vsebinski rezultati, npr. strategije, smernice za politiko itd.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Na hitro se seznanijo z vsebino (recimo sledečega sklopa vzporedne delavnice), sporočilom in - nenazadnje – z osebnostjo predavatelja.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Pomembno je, da se vsi diapozitivi že predhodno shranijo na računalniku (za prezentacijo); tehnične prekinitve imajo lahko za predstavitev ravno nasprotni učinek od želenega, zlasti pri tej metodi.*
- *Poteka v plenarni sobi.*
- *Mikrofon z dobrim sistemom ozvočenja.*
- *Zvonec ali piščalka kot opozorilo, da je čas potekel.*

Potreben čas

- *2 minuti (!) na predstavitev*

Odločilni dejavniki uspeha

Zaželeno je, da so diapozitivi oblikovani v individualnem slogu, da bolj učinkovito pritegnejo pozornost.

Bistveno je, da moderator/predsedujoči dosledno uveljavlja časovne omejitve.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

Ta metoda izhaja iz japonske metode "pecha kucha".

Predavatelji lahko najdejo nasvete na:

<http://www.aqworks.com/2007/07/03/guide-to-better-pecha-kucha-presentations/>

Nasveti za neizkušene: <http://www.buzzmaven.com/2010/03/pucha-kucha.html>

Druge metode, preizkušene na konferencah MKD

B. 1. Javna diskusija

B. 3. Predavanje + diskusija

B. 5. Predavanja strokovnjakov

→ Glej brošuro.

C. Delavnica

Delavnice, ki potekajo v okviru konferenc MKD, so namenjene aktivnemu vključevanju ljudi s poudarkom na določeni temi. Vsi prisotni so pozvani, da komunicirajo in aktivno sodelujejo ter prispevajo svoje mnenje. Včasih delavnica vključuje govornika, moderatorja ali inštruktorja (usmerjevalca), ki poskrbi za vsebinska izhodišča, udeleženci pa vplivajo oziroma odločajo o intenzivnosti diskusije, morebitnih (individualnih) učnih rezultatih in rezultatih skupinskega dela.

Delavnico **Odnosi v obmejnih območjih, konflikt identitete in medkulturna kompetenca** je vodila dr. Hania M. Fedorowicz, M.A. (CA/PL). Obravnavala je kompleksno temo in začela s kratko teoretično predstavitevijo o potrebah identitete in medkulturnih trkih. Vodenje takšne delavnice zahteva teoretsko in metodološko kompetentnost.

Iz kompleksnega procesa smo izločili 2 metodološki orodji, ki sta lahko koristni pri medkulturnih in drugih skupinskih diskusijah.

C. 1. Skupinska diskusija – delavnica o evropski identiteti

Avtorica: Hania M. Fedorowicz

Komu je namenjena?

- *Nehomogenim in nesložnim skupinam*
- *Pripadnikom skupin, ki so že dolga leta v konfliktu ali se ena drugi izogibajo*
- *Ljudem z željo postati delovni tim, ki je naklonjen različnosti in hkrati gradi na tem, kar je skupno*
- *Najmanjše število: 10–25 oseb*

Kratek opis

Udeleženci so povabljeni k razpravljanju o več zahtevnih vprašanjih za različnimi mizami.

Potek: vsaka oseba za mizo prejme identifikacijsko črko (A, B, C ...). Osebe, ki imajo vlogo "sidra", imajo črko A in se ne premikajo, vsi drugi pa prej ali slej zamenjajo mizo. Po prvem krogu se udeleženci s črko B presedejo za eno mizo naprej in tisti s črko D za 4 mize naprej, v smeri urinega kazalca. Osebe, ki se premaknejo, predstavljajo "ambasadorje", ki prenašajo glavna sporočila od oseb za zadnjo mizo k naslednji. Podobna prerazporeditev se izvede po vsakem krogu, tako da so vsi v sobi seznanjeni z rezultati vseh miz. V vsakem krogu je najprej na vrsti poročanje in nato novo vprašanje (pri vsaki novi mizi).

1. krog: udeleženci za mizo se predstavijo (lahko kot del odgovora na 1. vprašanje), npr. prva naloga je opredeliti svojo družbeno identiteto (država, mesto, domači kraj, spol, rasa, ali karkoli pač sestavlja vašo identiteto), kar se zapiše na pripravljene liste papirja (10'). Posamezni odgovori se zberejo in uredijo v seznam (10').

2. krog: 2 posameznika iz vsake skupine (razen oseb A) se pomakneta k naslednji mizi. Skupine se premešajo. Ambasador novi mizi s pomočjo seznama poroča o odgovorih s prejšnje mize v prvem krogu. Novo vprašanje: udeleženci skupaj razmišljajo, kaj je vsem skupno, in si delajo zapiske. Seznam se zopet napiše na list papirja.

3. krog: 2 nova posameznika iz vsake skupine se ponovno presedeta k novim mizam, posredujeta ugotovitve drugim, sledi razprava o novem vprašanju.

Npr. ali obstaja kaj takega kot "evropska identiteta"? Kaj to sploh je? Kako pridobimo evropsko identiteto?

4. krog: udeleženci se razdelijo v skupine 3 oseb in razmišljajo, kako je potekala interakcija zaradi spreminjanja sestave skupin.

Npr. kako ste se počutili glede komuniciranja, kaj je potrebno za dober dialog? "Vzpostaviti dober dialog z drugimi" pomeni ... (izberite najpomembnejše elemente s pripravljenega seznama).

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/ spodbujanje medkulturnega dialoga?

Po kratki in stimulatívni prezentaciji so udeleženci povabljeni, naj izrazijo svoja razmišljanja in občutke v dialogu v majhnih skupinah.

Glede na raznolikost zbrane skupine je cilj vaje sprožiti dialoško interakcijo na temo vprašanj, kot sta identiteta ter konflikt identitet, in tako izluščiti več različnih odgovorov, ne da bi prišlo do polarizacije.

Prihajanje in odhajanje novih udeležencev in njihovo poročanje omogoča izkušnjo sprejemanja in dajanja. Mešanje ljudi z različnih miz je pomembno, ker imajo s tem priložnost, da pridejo v stik z osebami, s katerimi se sicer ne bi srečali ali bi se jim celo izognili. Proces ponazarja izkušnjo kulturne mobilnosti in migracije, izstop iz varnosti "doma" in vključevanje v nove kontekste. Osrednja izkušnja je vloga skupnosti, ki sprejme medse novega člana.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Da različnost ne izključuje odkrivanja skupnih značilnosti, da so lahko razlike prijetne, da strukturiran okvir in urejeno gibanje odpirata priložnosti za interakcijo in skupinsko sinergijo. Skozi izkušnjo udeleženci pogosto presežejo enostranske trditve o identiteti oziroma naiven realizem in dosežejo večjo spoznavno fleksibilnost in raziskujočo naravnost.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- Inštruktorja/moderatorja
- 5–8 miz za 10–25 oseb
- Papir, flomastre
- Kopije z navodili
- Kopije z odgovori

Potreben čas

- *Najmanj 3–4 ure, vključno s časom za razmislek na koncu*

Odločilni dejavniki uspeha

Dobro predstavljene naloge, struktura in namen vaje

Odsotnost časovnih pritiskov!

Dovolj časa za razmišljanje

→ Za dodatno gradivo glej CD-ROM.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

European Institute for Community-Based Conflict Resolution (CBCR) – Salzburg (Avstrija)

<http://www.conflict-resolution.at/>

C. 2. Govoreči kamen / govoreči predmet

Avtorica: Hania M. Fedorowicz

Komu je delavnica namenjena?

- *Nehomogenim skupinam*
- *Ljudem, ki se ne poznajo dobro, ljudem z željo postati delovni tim*
- *Skupine, ki se želijo pogovarjati o konfliktih ali drugih pomembnih temah na mediacijski osnovi in na konstruktiven način*

Kratek opis

"Govoreči predmet" (v našem primeru kamen) se položi na mizo.

Kdorkoli želi spregovoriti, to stori tako, da vzame kamen/predmet in ga spoštljivo drži v rokah, dokler govori, in ob tem upošteva, da tudi drugi čakajo, da pridejo na vrsto.

Govoreči predmet je lahko kakršenkoli predmet, ki predstavlja spoštovanje pravil kroga (mehka igrača, vejica ali roža, okrasen lesen ali plastičen izdelek). Govoreči predmet se postavi na sredino kroga. Varuh kroga preveri, ali se člani kroga strinjajo s predvidenim časom za dialog. Govoreči krog je metoda, pri kateri skupina razpravlja o temi na enakopraven in miroljuben način. Člani skupine sedijo v krogu in povejo svoje stališče o temi diskusije. Pri tem upoštevajo nekaj pravil:

1. Dokler oseba, ki drži določen predmet – kot je govoreči kamen ali palica – govori, drugi spoštljivo poslušajo.

2. Tišina je dobrodošla. Med molkom se pogosto odvija notranji dialog.

3. Krog je povabljen, da obravnava odprto in nepristransko oblikovano vprašanje.
4. Udeleženci prejmejo preproste smernice za komunikacijo, v okviru katerih naj poteka pogovor. Na začetku vprašamo, če se z njimi strinjajo.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Uporaba govorečega predmeta ustvari posebno, nesovražno naravnano vzdušje v skupinski diskusiji. To je pomembno v okolju z zgodovino sovražnosti med skupinami. Poslušanje in govorjenje poteka na bolj usmerjen in preudaren način kot v običajnem pogovoru. Udeleženci pogosto izkusijo globlje pomenske plasti, kar jim omogoča spregovoriti o stvareh, ki jih najbolj težijo.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Boj pozorno in osredotočeno poslušati in govoriti. Udeleženci pridejo v stik s čustvi in občutki, tako lastnimi kot tujimi.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- Stole, postavljene v krog
- Mize (po želji)
- 1 kamen/predmet za vsako skupino

Odločilni dejavniki uspeha

Nekaterim od tistih, ki običajno v družbi ne spregovorijo prvi, je dajal kamen v rokah med govorom občutek potrditve. Druge je izziv, da morajo namerno govoriti, blokiral. Nasploh je šlo za močno izkušnjo. Kamen je posedoval moč, ker je predstavljal zelo resno mišljen dogovor in ker je bil viden znak odgovornosti za izgovorjene besede. Izročilo govorečih krogov se pojavlja v več različicah, na primer pri staroselcih v Kanadi pa tudi v številnih kulturnih skupinah v Afriki.

“Najbolj mi je bila všeč metoda govorečega kamna, ker so vsi lahko izkusili, kakšen občutek je, če si del marginalizirane skupine – ker oseba s kamnom postane oseba na oblasti in ima zato pravico spregovoriti; in ker smo morali stalno menjati mize, si začutil, kako na človeka vpliva 'migracija', nobena od miz ni tvoj 'dom', vedno znova se moraš prilagajati ...” (udeleženec)

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

European Institute for Community-Based Conflict Resolution (CBCR) – Salzburg (Avstrija)

<http://www.conflict-resolution.at/>
http://en.wikipedia.org/wiki/Talking_circle

C. 5. Participativna video delavnica

Komu je namenjena?

- *Skupini ali skupnosti ljudi vseh starosti in narodnosti*
- *Ni točno določenega števila/tipologije udeležencev (metoda se uporablja po vsem svetu in v različnih kontekstih/situacijah)*

Kratek opis metode

Participativni video (PV) je metoda, ki temelji na sklopu tehnik, s katerimi lahko skupine in skupnosti ustvarijo svoj film. Osnovna ideja je, da so takšni "participativni mediji" odličen način, da se ljudje združijo v skupnem raziskovanju problemov in potreb ali pa preprosto ustvarjajo in pripovedujejo zgodbe. Ta proces je prav tako zelo učinkovit za krepitev samozavesti in stimulacijo, kar pomaga skupinam in skupnostim, da se aktivirajo ter spoprimejo s težavami in poiščejo ustvarjalne rešitve. Poleg tega PV predstavlja učinkovito orodje za spodbujanje in mobilizacijo marginaliziranih skupin in ljudi, ki jim grozi izključevanje, in sicer po zaslugi empatičnega in ustvarjalnega načina dela in preverjene sposobnosti, da spodbuja osebne oblike trajnostnega razvoja, ki izhajajo iz specifičnih potreb.

V našem primeru je skupina 10 ljudi sodelovala z Mario Roso Jijon, vizualno umetnico iz Ekvadorja: vsak udeleženec je moral napisati stavek o "domu" v svojem maternem jeziku. Nato so izmenjali liste in vsakdo je stavek prebral v jeziku, ki ga ni poznal, medtem ko ga je kamera snemala. Na koncu jim je uspelo ustvariti video, ki je vključeval vse različne jezike v skupini. Voditeljica je vseskozi nudila pomoč, posebno v zadnji fazi procesa pri montaži videa.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Kot je bilo povedano zgoraj, ima PV široke možnosti uporabe v različne namene: od razvoja skupnosti do terapevtskega dela; od spodbujanja krajevne inovativnosti do komunikacije z zakonodajalci; od spremljanja in vrednotenja do akcijskega raziskovanja. Predvsem pa je pomembno, da na PV lahko gledamo kot na orodje za pozitivne socialne spremembe, proces, ki ljudi spodbudi, da prevzamejo nadzor nad lastno usodo.

Tako kot pri vseh participativnih procesih, imajo vsi člani skupnosti enako možnost sodelovanja v procesu, vsakdo se lahko izrazi in je upoštevan. Video kot medij omogoča preprost prenos, reprodukcijo in širjenje in predstavlja enkratno orodje za medkulturno interakcijo in spodbujanje medkulturnega dialoga.

Dokončani filmi se lahko uporabijo za ozaveščanje in spodbujanje izmenjave med različnimi različnimi ciljnim skupinami; lahko tudi za spodbujanje vertikalne komunikacije z odločevalci.

Na naši konferenci se je delavnica osredotočila izrecno na pripovedi o različnosti.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Udeleženci se skozi igre in vaje hitro naučijo uporabljati video opremo; pri tem jim podpora nudi vodja (lahko jih je več), ki nudi pomoč pri določanju in analizi pomembnih vprašanj v skupini; hitro se naučijo režirati in snemati kratke video filme in sporočila. Na ta način se sproži dinamičen proces skupinskega učenja in povezovanja.

Kot smo že povedali, je PV odličen način, da spodbudimo ljudi k dokumentiranju krajevne izkušnje, kar jim omogoča, da iz lastnega zornega kota izpostavijo potrebe in želje. PV sproži proces analize in sprememb, ki daje priznanje krajevnemu znanju in delovanju, spodbuja ustvarjalnost in vključevanje.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- (Vsaj) 1 vodjo – strokovnjaka za metodo PV
- Mini DV video kamero
- Zvočnik, ki se vklopi v kamero
- Rezervne video baterije
- Mikrofone
- Trinožnik za kamero
- TV (za ogled videa)
- Videorekorder ali podobno (za izdelavo kopij)
- Električni priključek
- Potrošni material (prazne mini DV-kasete)

Potreben čas

- Vsaj 2 in največ 4 ure (odvisno od števila udeležencev)

Odločilni dejavniki uspeha

Ni točno določenih pravil, kako mora PV potekati: preden začnemo z delavnico PV, pa je treba upoštevati nekaj splošnih načel:

- *Zastavite jasne cilje in jih zapišite.*
- *Cilje razložite na preprost način (npr. "kot razvedrilo", "izdelava dokumenta", "deljenje znanja/izkušenj").*
- *Če je treba, se poprej seznanite s kulturnimi normami.*
- *Če doživite zavrnitev, pustite odprta vrata.*
- *Bodite prijazni, odprti, naravni in ne pozabite na nasmeh.*

Namen PV je:

- *omogočiti skupnosti/skupini, da pokaže svoje dosežke,*
- *pomagati udeležencem, da izrazijo svoje občutke in pokažejo svoje znanje,*
- *povečati ozaveščenost udeležencev,*
- *opolnomočenje.*

Dodatno gradivo

Video film "Homemade!", dostopen na www.wereurope.eu (in na CD-ju *weReurope*).

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

<http://insightshare.org/>

<http://www.zalab.tv/it>

<http://tv.oneworld.net>

C. 6. Ali je preteklost tuja dežela? (delavnica s študijskimi krožki)

Komu je namenjena?

- o *Vsem, ki želijo doseči medkulturni dialog z vidika zgodovine in njenih povezav s sedanostjo*

Kratek opis

Med konferenco v Stockholmu smo razpravljali o družbi in demokraciji v Evropi danes – in jutri – na podlagi sestavnega dela naše skupne kulturne dediščine, replik artefaktov iz bronaste dobe. Delavnico je vodila dobro pripravljena vodja Kajsa Althén z univerze Linköping. Udeleženci so se razdelili v majhne skupine, izbrali en artefakt in se pogovarjali o njegovem pomenu v zvezi z medkulturnim dialogom in razmišljali, ali obstaja kaj takega kot "večne vrednote". Kaj smo prevzeli

iz srednjega veka? Zemljevid Evrope na diapozitivu je ponazarjal povezave v Evropi pred 4000 leti, in sicer po kakšni poti in s kakšnim namenom so predmeti potovali od juga proti severu. Skupine so si na koncu izmenjale ugotovitve diskusij.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Metoda spodbuja dialog o nečem, kar nas vse (na neki način) povezuje – s preteklostjo. Metoda je primerna za vprašanja ključnega pomena: identiteta, sreča, zaupanje, ljubezen, demokracija in tako dalje. V delavnici "Ali je preteklost tuja dežela" smo uporabljali kopije arheoloških artefaktov, čeprav se je seveda bolj fascinantno dotikati originala. Vsi udeleženci so se prvič srečali z gradivom, zato so bili v enakovrednem položaju, kar samo na sebi odpira pot k medkulturnemu dialogu. Za povezovanje udeležencev s temo/vprašanjem se lahko uporabijo tudi druge vrste gradiva.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Dialog z drugimi človeku odstira nove poglede. Kakšni so učni učinki, je odvisno od vprašanj, ki se pojavijo med delavnico. Tovrstne delavnice naj bi sprožile proces, ne zaključile.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Priporočljive so majhne skupine največ 6–8 ljudi (primerjaj s študijskimi krožki). Nasvet: če vas je več, se razdelite v manjše skupine.*
- *Potrebovali boste enega vodjo delavnice, ki usmerja skupino/skupine skozi proces delavnice.*
- *Glede izbire gradiva za delavnico: prednost imajo predmeti, ki so ljudem skupni, nekaj, kar nima konotacije "prav" ali "narobe" in ne zahteva večjih miselnih naporov.*
- *Izberite prostor, ki spodbuja dialog in izpolnjuje ustrezne pogoje.*

Potreben čas

- *Ne skoparite s časom, da bodo imeli vsi udeleženci priložnost sodelovati in obdelati glavno vprašanje, ki ga želite z delavnico izpostaviti.*
- *Priporočamo: 1,5–2 uri.*

Odločilni dejavniki uspeha

Čeprav vsebino delavnice v večji meri oblikujejo udeleženci, vodja igra ključno vlogo. Vodja mora biti dobro pripravljen in imeti jasen cilj, kaj želi doseči z delavnico. Pomembno je, da je vodja delavnice sposoben sprožiti in spodbujati proces in iz njega potegniti zaključke; edino tako bo lahko podprl učenje in okolje, v katerem se odvija.

“Metoda nam je pomagala razmisliti, kako zares drži, da je kultura produkt medkulturnih stikov. Po zaslugi izmenjav je človeštvo lahko preživelo in se razvijalo.” (partner)

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

Priporočamo: nadaljnje branje o “študijskem krožku” kot učni metodi.

Glej http://en.wikipedia.org/wiki/Study_circle

in za podatke o *folkbildning* <http://folkbildning.se/folkbildning/oversattningar>

C. 7. Zborovsko petje

Komu je namenjeno?

- *Vsem, ki so pripravljeni poskusiti z nekonvencionalno metodo učenja za uresničevanje medkulturnega dialoga*
- *Število udeležencev naj presega 10 oseb (kar posamezniku omogoča, da se malo “skrije” v skupini)*

Kratek opis metode

Zborovsko petje je pomemben del švedske nesnovne kulturne dediščine. Gre preprosto za ljudi, ki skupaj pojejo, kar je lahko bolj ali manj ambiciozno zastavljeno! Na Švedskem velja moto “Vsak lahko poje!”. Delavnico je v Stockholmu vodil Stefan Parkman (profesor zborovodstva na univerzi v Uppsali).

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Zborovsko petje ima to prednost, da prepreči zmedo zaradi različnih jezikov. Skupno petje vliva občutek solidarnosti, čeprav se je sicer težko pogovarjati drug z drugim. Individualni nastop se mora umakniti skupnemu uspehu.

S petjem v zboru ljudje gradimo nekaj skupnega, vseeno pa je pomembno, da sodelujem ravno jaz. Pomembno je doseči zadosten občutek varnosti, če želimo poglobiti medkulturna srečanja in ponovno

razmisliti o svojih vrednotah (naše poznavanje in odnos do drugih kultur, izkušnje z njimi itd.)

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Da se ljudje združujejo ne glede na svojo kulturo.

Kaj je potrebno za izvedbo?

- *Potrebovali boste demokratično osebo, ki jo veseli biti zborovodja. Ozrite se okoli sebe, saj se veliko ljudi ukvarja z zborovskim petjem, in morda vam bosta eden ali dva lahko pomagala pri vodenju.*
- *Pripravite repertoar pesmi (lahko je ena sama pesem!), ki vam ustrezajo. Razmislite o jeziku; ali imate kakšen skupen jezik ali bodo primernejše lestvice in toni?*

Odločilni dejavniki uspeha

Lahko je pomembno, da razložite namen zborovskega petja glede na svoj kontekst.

V nekaterih kulturah in/ali nekaterih ljudeh petje vzbuja nelagodje. Pojasnite, kaj želite s tem doseči, in morda jim bo lažje sodelovati.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

Švedska ima tako kot še nekatere druge nordijske in baltske države dolgo tradicijo zborovskega petja. Dodaten navdih poiščite na internetu!

Močno priporočamo švedski film, ki ga je režiral Kay Pollak, o življenju in zborovskem petju. Film ima angleške podnapise in naslov "Så som I himmelen" ("As it is in Heaven").

C. 11. Nora kuharija

Komu je namenjena?

- *Skupinam, ki se že poznajo med sabo in želijo obogatiti ali praznovati svoje timsko delo*
- *Odraslim*
- *Največ 20 osebam z različnim kulturnim/narodnostnim ozadjem*

Kratek opis metode

Skupina se razdeli v (kulturno mešane) podskupine, ki imajo "šefa kuhinje" in 1–3 pomočnike. Skupine pripravijo po eno posebno jed: predjedi, glavne jedi in sladice.

Vsaka skupina kuha za 5–10 oseb in dobi enake sestavine, npr.:

- 1 kg krompirja
- nekaj čebul
- 1 kg sveže poletne zelenjave
- (kisla) smetana
- 1 kg mesa (govedina ali puran)
- osnovne kuharske sestavine: sol, poper, kis, olje, moka, sladkor, maslo

Udeleženci se morajo domisliti **tipične jedi iz svoje domovine**, ki jo lahko pripravijo iz teh sestavin. S sabo naj prinesejo **eno posebnost** (začimbe ali drugo sestavino), zaradi katere bo imela jed okus, ki je značilen za njihovo deželo.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Hrana pove veliko o kulturi neke dežele. Skupno kuhanje in obedovanje ustvari sproščeno vzdušje, v katerem se skupina tesneje poveže in se hkrati nauči veliko novih stvari.

Skupna priprava hrane je participativna izkušnja, zahteva pa tudi dobro organizacijo in vodstvene sposobnosti.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Ker skupine sestavljajo osebe iz različnih držav, se imajo udeleženci priložnost drug od drugega naučiti, kako se pripravi neka jed.

Predlog: Naj bo nakupovanje v trgovini ali bližnji tržnici del medkulturne izkušnje.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- Glavne kuharje, ki znajo pripraviti jed.
- Kuhinjsko opremo za največ 6 skupin in dovolj prostora, da lahko vse nemoteno pripravijo svojo jed.
- Kuhalnike in pečico.
- Prijeten prostor za skupen obed in sprostitev po naporih.

Potreben čas

- Najmanj 3 ure
- Naj ne bo časovnih omejitev (!)

Odločilni dejavniki uspeha

Člani vseh skupin naj poskusijo vsako od jedi in s tem "okusijo" složnost v različnosti (udeleženci naj ne kuhajo za preveč ljudi).

Skrbno načrtovanje pred samim dogodkom (nakupovalni seznam, seznam potrebne opreme).

Člani skupine si sami porazdelijo naloge med sabo.

Dodatno gradivo

Vabilo na kuharsko doživetje

Nakupovalni seznam

Seznam kuharskih pripomočkov

→ Glej CD-ROM.

Druge metode, preizkušene na modelnih konferencah MKD:

C. 3. (Romska) plesna delavnica

C. 4. Medkulturna gledališka delavnica

C. 8. Tržnica – metoda za vzporeden sklop delavnice, imenovana tudi "Svetovna kavarna"

C.9. Akvarij

C. 10. Odprte delavnice

→ Glej brošuro.

D. Ocenjevanje/povratna informacija

Posebno pri uporabi novih metod so povratne informacije in ocenjevanje pomembni pripomočki za ugotavljanje, kaj se je dobro obneslo in kaj ne, pa tudi kakšni so razlogi za to. Takojšnja povratna informacija udeležencev pokaže trenutni vtis po dogodku, ocenjevanje samostojnega opazovalca pa omogoča sistematično vrednotenje celotnega procesa s pomočjo meril glede na določene standarde, kar omogoča primerjavo med cilji in dejanskimi dosežki.

D. 1. Konferenčni opazovalec

Komu je metoda namenjena?

- *Na konferencah, kjer se preizkušajo nove metode in kadar ni na voljo veliko časa za razmislek*
- *Pribl. 1 opazovalec na 20–25 oseb*

Kratek opis

Konferenčni opazovalci so takoj na začetku predstavljeni udeležencem in so prisotni ves čas dogodka.

Če uporabljajo medije, kot sta kamera ali zvočna oprema, je potrebno privoljenje udeležencev, ki podpišejo ustrezno izjavo ob prijavi. Opazovalci delno sodelujejo in se med odmori med konferenco gibljejo med udeleženci in z njimi snemajo video ali avdio intervjuje ali pa jim postavljajo vprašanja brez opreme. Na začetku sprašujejo po pričakovanjih, nato spremljajo potek in na koncu ponovno vprašajo, v kolikšni meri so bila pričakovanja izpolnjena. Med zaključnim plenarnim srečanjem predstavijo svoje vtise in komentarje.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Interakcija se lahko odvija podzavestno, zato jo je lažje opazovati in opisati zunanjemu opazovalcu.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Razmisliti o pričakovanjih in rezultatih s pomočjo vprašanj v intervjuju.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Kopije privoljenj za snemanje in intervjuvanje*
- *Magnetofon/MP3-snemalnik*
- *Video kamero/ročno kamero*

Potreben čas

- *Približno 10 minut ob koncu konference*

Odločilni dejavniki uspeha

Posebno kadar delamo na eksperimentalen način, nam bo koristil zunanji pogled in možnost, da zberemo čim več materiala z vidika udeležencev. Opazovalci so predstavljeni na začetku, tako da jih vsi lahko vidijo in da lahko jasno predstavijo svoje naloge udeležencem in kaj želijo od njih. Opazovalci so prisotni ves čas dogodka in zastavljajo vprašanja celo med odmori za kosilo ali kavo. Rezultati morajo biti predstavljeni na plenarnem srečanju na koncu konference, kjer bodo udeleženci izvedeli, k čemu so prispevali s svojimi pripombami in dejavnostmi – morda čisto nezavedno ali celo nenamerno.

Dodatno gradivo

<http://www.wereurope.eu/>; glej "video casts" (video spoti)

in <http://www.wereurope.eu/download/audio/audio-popup.htm> ("Audio comments")

D. 3. Povratne informacije – risbe in pisne pripombe

Komu je metoda namenjena?

- *Vsem udeležencem konference*
- *Število ni omejeno*

Kratek opis

Ob izhodu iz konferenčne sobe se namesti oglasna deska, na katero so pritrjene risbe, udeleženci pa so vabljeni, da prilepijo samolepilne listke s svojimi pripombami pod ustrezna vprašanja:

Kaj mi je bilo všeč?

Kaj mi ni bilo všeč?

Kaj je bilo dolgočasno?

Kaj je bilo zabavno?

Česa sem se naučil/-a?

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Udeležencem zagotavlja popolno svobodo pri ocenjevanju, ko že imajo celovit vtis o dogodku; neformalni postopek spodbudi udeležence, da izrazijo svoja mnenja kritično in iskreno.

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Izraziti svoje mnenje/oceno dogodka/konference na sproščen način.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Oglasno desko*
- *Risalni papir*
- *Ilustratorja, ki poskrbi za zabavne risbe*
- *Flomastre*
- *Nekaj paketkov samolepilnih listkov*

Potreben čas

- *Par minut za razmislek in risanje/pisanje pred odhodom*

Odločilni dejavniki uspeha

Metoda se obnese tudi, kadar je ob koncu konference bolj malo časa za zbiranje vtisov udeležencev v pisni obliki. Ima prednost pred vprašalnikom, ki se lahko ob koncu dogodka zdi predolg!

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

Virov nismo našli – izhajamo iz lastnih izkušenj.

D. 5. Učni dnevnik

Komu je namenjen?

- o *Dolgoročnim udeležencem*

Kratek opis

Učni dnevnik je orodje, ki pomaga razmišljati o procesu, ki se odvija med medkulturnim dialogom, in ugotavljati napredek in učinke.

Namen učnega dnevnika je pisati o dveh stvareh. Pisali naj bi predvsem o poglavitnih točkah vsakega učnega dogodka, razprave ali seminarja; kaj je bilo z vašega stališča najpomembnejše sporočilo? Nadalje naj bi pisali o svojem odnosu do vsebine dogodka. Navedite lastne primere; opišite debato, knjigo, film, osebne izkušnje ali stvari, ki ste se jih naučili drugje. Kakšna orodja za razmislek o družbenih in kulturnih pojavih ste pridobili?

Ni treba, da je učni dnevnik zbirka esejističnih, lepo povezanih zapisov, hkrati pa naj ne bo nepregledna množica posameznih nepovezanih stavkov.

Zakaj priporočamo uporabo te metode za medkulturno učenje/spodbujanje medkulturnega dialoga?

Priložnost za samoanalizo, saj udeležencem daje možnost za razmislek o svojih težavah in dosežkih.

Primerno zlasti za daljša usposabljanja (1 semester, 1 leto).

Česa naj bi se udeleženci naučili?

Cilj je pisati razmišljujoč dnevnik. Omogoča kritičen pogled na konferenco, lahko tudi nestrinjanje z uporabljenimi metodami in vsebinami.

Kaj potrebujemo za izvedbo?

- *Kopije poglavitnih vprašanj in vzorčno strukturo učnega dnevnika*

Potreben čas

- Čas, namenjen pisanju dnevnika, je prepuščen udeležencem.

Odločilni dejavniki uspeha

Učni dnevnik naj se piše neposredno po dogodku, ker tako lažje priključimo v spomin bistvene vidike konference/srečanja.

Koristno je, če učne dnevnike pišejo vsi udeleženci in si jih tudi izmenjujejo, tako da jih dajo na vpogled vsem v skupini.

Vprašanja, na katera naj bi odgovarjali:

- *Kaj je bilo z mojega stališča najpomembnejše sporočilo?*
- *Česa sem se naučil? Kaj je bilo novega:*
  - *v zvezi z vsebinami in metodami (moja kompetenca glede vsebin),*
  - *v zvezi z mojo družbeno/osebno kompetenco?*
- *Kako se stvari, ki sem se jih naučil, skladajo s stvarmi, ki sem se jih naučil v preteklosti?*
- *Ali sem imel vnaprejšnje predstave, ki so se spremenile?*
- *V kolikšni meri in na kakšen način sem prispeval k konferenci?*
- *Kakšne pripomočke sem dobil za razmišljanje o npr.*
  - *medkulturnem dialogu,*
  - *vseživljenjskem učenju,*
  - *integraciji marginaliziranih skupin,*
  - *Evropski uniji ...?*
- *Še naprej se bom ukvarjal z naslednjimi vprašanji (kje, kdaj, kako).*
- *Želim uporabiti naslednje metode, ki so bile predstavljene na konferenci MKD (kje, kdaj, kako).*
- *Ne razumem ...*
- *Razjasniti si moram ...*

→ Za dodatno gradivo glej CD-ROM.

Avtorji, viri – kje lahko izvem več?

<http://www.slideshare.net/wirebook11/learning-diary>

<http://www.pilgrimage-project.eu/>

Druge metode, preizkušene na konferencah MKD:

D. 2. Svetilka

D. 4. Vprašalniki

→ Glej brošuro.

Predlogi in nasveti za izvedbo uspešne konference MKD

*"Dialog ... zahteva vsaj dve osebi, ki sta se sposobni pogovarjati med sabo. Če izhajamo iz stare grščine, ima "dia-logos" vsaj dva pomena: "pretok smisla" pa tudi "konflikt" – kar je značilno za starogrško kulturo diskurza; prav med tema poloma lahko najdemo potencial dialoškega spektra ... nasprotje, za katero **ni treba, da se razreši, nujno pa se mora nadaljevati**, kot proces, ki bo v ljudeh zanetil in spodbudil kolektivnega duha, domišljijo in ustvarjalno moč skupnosti zavoljo nje same."*
Judith Cerwenka, povzeto po citatu Adolfa Muschga
(Kunst als Schule der Mehrsinnigkeit, 2005)

Spodnji seznam nasvetov in ugotovitev, ki izhajajo iz naših izkušenj, naj bodo temeljna izhodišča pri načrtovanju konferenc MKD in dogovarjanju med institucijami. Čeprav uporabljene metode pravzaprav niso bile "nove", se po drugi strani ne izvajajo pogosto. Ker želimo spodbuditi njihovo nadaljnjo uporabo, bi radi z vami delili "lekcije", ki smo se jih naučili.

Splošna načela

- Na svetu ni kulture, ki ne bi bila rezultat medkulturnega sporazumevanja. Beseda "medkulturen" označuje dinamičen proces, kjer je glavni poudarek na odnosu in ne na primerjavi med A in B. Kultura A in B sta lahko jasno začrtani, medtem ko je C, tretji in novi element, spremenljiv.
- MKD zahteva čas, trud in predanost.
- Izogibajte se posploševanju, ko govorite o kulturni različnosti.
- V medkulturnem kontekstu je proces lahko še bolj nepredvidljiv.
- Napredek je lahko posledica premagovanja ovir, soočanja s kritiko ali situacijami, ko stvari ne potekajo tako gladko, kot smo pričakovali.
- Šele na točki, ko se pokaže/izbruhne nesoglasje/spor, se lahko začne delo na medkulturnem dialogu.
- Medkulturni dialog (ali monolog) *ni* sam na sebi in v celoti pozitiven in tudi nikoli ne bo (razen če gre zgolj za prepričevanje že prepričanih), kajti medkulturni (tako kot medosebni, če smo že pri tem) odnosi redko potekajo brez konfliktov/nesoglasja; pogosto se pojavi oseba, ki na takšen ali drugačen način (verbalno, neverbalno ali fizično) uveljavlja svojo dominantnost in s tem zavira potencialno plodno izmenjavo.

- Za poglobljeno kulturno izmenjavo je potreben dvosmeren dialog. Z enosmernim (monologom) lahko povemo nekaj, česar drugi ne vedo, vendar ne omogoča izmenjave, ki ustvari nekaj novega (npr. "C", glej zgoraj).
- Skupno delo, ki presega in premaguje meje (geografske, jezikovne, kulturne, prepričanja), sili ljudi, da ponovno pretehtajo in včasih začasno izključijo del svoje identitete, kulturnega ozadja, prepričanj, celo čustev, da so lahko sposobni sprejeti nekaj, kar je drugačno.
- Ena od zakonitosti sodelovanja je, da so lahko dejanski rezultati drugačni od predvidenih.
- Prisluhnite drug drugemu in ustvarite vzdušje obojestranskega zanimanja in spoštovanja.
- Pri učenju gre za zaupanje (v lastno znanje in v sposobnost učitelja/inštruktorja).
- Učenje naj bi bilo zabavno; kadar je, je konferenca uspešna.
- Nečesa se lahko naučimo na globlji ravni samo, če se nas res dotakne.
- Je dialog lahko tvegan? Osnovna značilnost dialoga je, da ga ne moremo narekovati; potekati mora prostovoljno.

Logistika in struktura

- Organizacija interaktivne konference zahteva veliko več truda kot priprava klasične konference. Vendar se splača!
- Videz in kakovost konferenčnih prostorov igrata pomembno vlogo: lahko spodbujata ali pa ovirata komunikacijo.
- Slaba akustika in ozvočenje vplivata na komunikacijo (predvsem kadar uporabljamo mikrofone ali slušalke).
- Zamujanje ali predčasno odhajanje lahko vpliva na skupinsko dinamiko.
- Poskrbite, da se bodo ljudje kljub različnim jezikom razumeli: zagotovite simultano prevajanje, kadar je potrebno.
- Enodnevne konference so dobre, dvodnevne še boljše: kadar smo imeli na razpolago en dan in pol, se je to močno poznalo.
- Dobra zasnova konference bo izvabila spontano sodelovanje (podobno kot med odmori za kavo, čeprav so stopnje sodelovanja lahko različne), spodbujala sodelovanje in udeležencem omogočala vpliv na dogajanje – v smislu, da prevzamejo/si delijo odgovornost za interakcijo!

- Omejite obseg vnaprej pripravljenega gradiva/dnevnega reda in pomnožite priložnosti za individualno, dvostransko komunikacijo.
- Konferenci poskušajte vdihniti določen ritem: uravnotežena kombinacija interaktivnih in klasičnih metod daje najboljše rezultate.
- Naj bo na voljo enako časa za dejavnosti IN za razmislek.
- Delovne skupine naj bodo majhne, da bo v vsaki dovolj časa/priložnosti za vse in da lahko interaktivnost res zaživi.
- Predhodno je treba nekaj časa posvetiti pripravi strokovnjakov in govornikov: zadošča lahko že skupen pripravljalni sestanek organizatorjev, poročevalcev in strokovnjakov, kjer strokovnjake zadolžimo samo za vsebinske prispevke, pomagajo in poročajo pa naj poročevalci.
- Posebno kadar je na voljo malo časa, naj bodo povratne informacije jasno strukturirane.
- Če moramo ob določenem času zapustiti konferenčni prostor, lahko to pokvari zanimive pogovore ob koncu, zato predvidite nekaj časa za poslavljanje.
- Drobnost darilce ob koncu konference, ki je tematsko povezano z njo, je lep spominek za udeležence in pomaga krepiti idejo konference.

Procesi in metodologije

- Medkulturni dialog zahteva jasno strukturo in usmerjevalca z visoko razvitimi komunikacijskimi sposobnostmi.
- Časovni dejavnik: medkulturnosti ne moremo doseči čez noč. Svoje ambicije raje omejimo na izbiranje in oblikovanje metod, ki ljudem pomagajo ponovno ovrednotiti svoja stališča in se hitreje približati medkulturnosti.
- Ohranite ravnovesje med strogim načrtovanjem (nadzor) in neomejeno svobodo udeležencev (brez vmešavanja, negotovi izidi).
- Če je dogodek dobro pripravljen, se lahko sprostite in opazujete, kaj se dogaja z vašim konceptom. Lahko zaživi in se razvije tudi, kadar nekdo drug prevzame nadzor in uporabi "pripomoček" na svoj način.
- Ustvarite situacijo pozitivne medsebojne odvisnosti – udeleženci naj s skupnimi nalogami odkrivajo pomožne kompetence.
- Participativne vaje, kot je Preproga simbolov in spominov, izpostavijo edinstveni potencial vsakega od udeležencev.
- Sveže in nove metode bodo spodbudile sodelovanje (radovednost je bistvenega pomena), ponavljanje pa lahko zaduši željo po sodelovanju.

- Učenje (sprememba odnosa) lahko vznikne iz konfliktnega položaja, ki zahteva, čeprav je neprijeten, drugačen pristop od običajnega ravnanja.
- Učimo se z delovanjem, ob prepletanju vsebin in metod.
- Učenje je napor, ki mora za največjo učinkovitost graditi na trdnih temeljih. Najboljše učne situacije nastanejo, kadar smo odprti za spoznavanje novih ljudi in kultur.
- Kultura in umetnost sta dobra učna pripomočka, ker sta inkluzivni, motivirata in spodbujata. Ljudje imajo tako priložnost za skupno rast, izboljšati svoj odnos do dialoga/soočanja in – zakaj pa ne – do mediacije konfliktov.
- Treba je pojasniti pravila in namen vaje, lahko že predhodno, in spodbujati sodelovanje z ustvarjanjem zaupnega vzdušja.
- Ne pozabite, da udeleženci ne poznajo vašega cilja in pristopa tako dobro kot vi. To se morda sliši samoumevno, vendar je pomembno, da si vzamete več časa za jasno metakomunikacijo o tem, čemu je konferenca namenjena in kaj različne metode predstavljajo.
- Poznamo različne načine učenja: z metajezikovno in nezavedno (neverbalno, čustveno, zaznavno) komunikacijo lahko dosežemo cilje, ki jih jezik, pogovor in argumenti ne morejo.
- Vsaj učni proces naj ima sklepni del: udeleženci uživajo v aktivnostih, toda nekaj časa mora biti posvečenega tudi razmišljanju po vaji.
- Družabni del dogodka je igral pomembno vlogo: skupna kosila in večerje z udeleženci so bila za vsakogar od nas priložnost za mreženje.

Akterji

- To, da so se udeleženci zbrali na srečanju, je edinstven dogodek – točno ti ljudje na točno tem kraju ob točno tem času. Njihovo aktivno sodelovanje bo vedno odvisno od osnovne pripravljenosti za vzajemno spoštovanje in upoštevanje posameznika.
- Udeležencem izkažite pristno dobrodošlico (ne omejite se na pozdravni nagovor, npr. monolog osebe, ki se takoj po koncu govora umakne).
- Od udeležencev (in sebe) pričakujemo fleksibilnost, hkrati pa pogosto pozabimo razložiti, ZAKAJ je včasih potrebno vnesti spremembe v predvideni program.
- Nekateri ljudje niso navdušeni nad odkrivanjem in preizkušanjem novih načinov učenja. Nekateri ljudje so lahko togi in se le s težavo sprostijo.

- Zagotoviti moramo spoštljivo odzivanje na vsak prispevek udeležencev – tega se moramo toliko bolj zavedati in upoštevati pri delu, kadar želimo posredovati sporočilo, da je vsak prispevek pomemben in da so prisotni udeleženci "tisti pravi" udeleženci.
- Dnevni red naj "izvede" usmerjevalec (časovno in vsebinsko), ki s tem predstavlja in zagotavlja rdečo nit.
- Usmerjevalec (ki ni ista oseba kot voditelj) mora ljudi med učnimi procesi usmerjati in jim nuditi podporo. To zahteva tudi nekaj časa za pojasnjevanje in ocenjevanje procesa.
- Usmerjevalec mora v sebi združevati navidez nezdržljive sposobnosti:
  - skrbno mora načrtovati in nadzorovati dnevni red (predstavitve s potencialom za dobro diskusijo, čas za dejavnost in razmislek)
  - obenem mora intuitivno dopuščati potrebne spremembe (reakcije/posegi s strani udeležencev v smislu "kdo bi moral spregovoriti", hkrati se izogiba monologom).
- Usmerjevalec je kot turistični vodič, ki izhaja iz izkušenj in zmožnosti udeležencev. Omogoča sodelovanje, vendar se izogiba "prisilnemu sodelovanju". Zna zastavljati skupne cilje in ustvariti nekaj novega, na koncu poti se ne pozabi vsem zahvaliti in ohraniti stik po konferenci.
- Do neke mere mora usmerjevalec (in načrtovalska ekipa) poleg intuicije in instinkta imeti tudi zelo pozitivno naravnost do neugodnih odzivov in se zavedati, da ne more ustreči vsakomur.
- Konferenca MKD je prostor, kjer strokovnjaki in udeleženci lahko zamenjajo vloge: tako morajo strokovnjaki, ki običajno govorijo, poslušati, in raziskovalci, ki običajno opazujejo, so opazovani – kadar se postavimo v kožo drugega, lahko stvari zagledamo v novi luči.

Vse bralce želimo povabiti, naj delijo z nami svoje izkušnje, ko bodo uporabljali shemo MKD, in nam posredujejo svoje komentarje, kritike in izboljšave na naslov: info@wereurope.eu

Pregled vseh uporabljenih metod:

26 metod	Poglavje	Stopnja sodelovanja (glej str. 12) ^a	Sredstvo komunikacije (simboli) ^b	Metoda je primerna za/kot...
Uvod				
Preproga simbolov in spominov	A. 1.		 	omogočanje dialoga
Štejmo 1-2-3 – metoda ogrevanja	A. 3.			prebijanje ledu
Sociometrija – razlike, podobnosti in razmerja	A. 4.			omogočanje dialoga
Osrednji govor – oblika dialoga	A. 2.			nove kognitivne informacije
Izzivalen osrednji govornik + plenarna razprava s strokovnjaki	A. 5. + A. 6.			nove kognitivne informacije
Predstavitve				
Živa knjiga	B. 2.		 	omogočanje dialoga
Predavanje + diskusija	B. 3.		 	kognitivna izmenjava
Javna diskusija	B. 1.			nove kognitivne informacije
Brbotanje glasov	B. 4.		 	nove kognitivne informacije
Predavanje	B. 5.		 	nove kognitivne informacije
Delavnica				
Nora kuharija	C. 11.		 	omogočanje dialoga in skupna praznovanja
Participativna video delavnica	C. 5.			medijska izkušnja
Medkulturna gledališka delavnica	C. 4.			senzorična izkušnja
Plesna delavnica	C. 3.			senzorična izkušnja
Zborovsko petje	C. 7.			senzorična izkušnja
Ali je preteklost tuja dežela? (delavnica s študijskimi krožki)	C. 6.		 	pripovedovanje zgodb, raziskovanje
Govoreči kamen/govoreči predmet	C. 2.		 	omogočanje dialoga
Skupinska diskusija: delavnica o evropski identiteti	C. 1.		 	razmišljanje o konceptih
Tržnica – metoda za	C. 8.			kognitivna izmenjava

vzporeden sklop delavnice, imenovana tudi "svetovna kavarna"				
Odperte delavnice	C. 10.			omogočanje dialoga / kognitivna izmenjava
Akvarij	C. 9.			omogočanje dialoga / kognitivna izmenjava
Povratne informacije				
Svetilka	D. 2.			skupinski pregled
Povratne informacije – risbe in pisne pripombe	D. 3.		 	individualno vrednotenje
Učni dnevnik	D. 5			osebno razmišljanje
Vprašalniki	D. 4.			individualno/skupinsko vrednotenje
Konferenčni opazovalec	D. 1.		 	eksterno vrednotenje

Legenda:

^a Barve predstavljajo stopnjo sodelovanja: temnejša barva pomeni, da je sodelovanje intenzivnejše (glej str. 43)

^b Simboli predstavljajo glavno sredstvo, ki se uporablja pri metodi:

- umetnost
- predmeti
- govor
- zapis
- mediji

Zahvala

Med našim dvoletnim sodelovanjem je bilo skupno pripravljanje besedil za Shemo konferenc MKD vznemirljivo in prijetno, čeprav je včasih prihajalo tudi do napetosti in nesporazumov kljub prednosti, da smo pri delu uporabljali skupen jezik – angleščino, ki je bila materni jezik samo enemu od partnerjev.

Ne glede na to so se posamezniki v partnerskem konzorciju izkazali za zelo sposobne pri premagovanju težavnih situacij in izzivov, ki jih predstavlja delo v večkulturnem okolju, in (skoraj) nikoli nismo izgubili poguma za skupno pot do cilja.

Ker smo Shemo konferenc MKD zastavili kot "delo v teku", je to seveda pomenilo, da so bile naše različne predstave in zamisli o izdelku, ki smo jih imeli na začetku, postavljene na preizkušnjo in smo jih morali razviti in prilagoditi glede na novonastale zahteve in nepredvidene situacije.

Nismo bili vedno istega mnenja. Toda to je bila dragocena prednost: če bi imeli vsi enaka stališča, se ne bi imeli priložnosti učiti drug od drugega in uspešno pripeljati do konca ambiciozno zastavljenega projekta.

Kot koordinatorji projekta *weReurope* se želimo zahvaliti vsem partnerjem kakor tudi strokovnjakom in svetovalcem iz EACEA in ne nazadnje vsem udeležencem v času, ko je potekal *weReurope*:

hvala za vaše zaupanje v projektno idejo, ki na začetku nekaterim od vam morda ni bila prav nič jasna,

hvala, ker ste podprli naš ambiciozni cilj in

hvala za odlično sodelovanje.

Želimo si, da bi pričujoči izdelek koristil čim več ljudem, ki bi radi organizirali podobne dogodke!

Judith Cerwenka, Gabriele Stöger, Monika Thum-Kraft
ibw (nosilec projekta *weReurope*)

Dodatek

Priloženi CD-ROM vsebuje:

- Partnerske ustanove (podrobnosti)
- 7 primerov uspešnega MKD
- Dodatno gradivo o metodah MKD (Preproga simbolov in spominov, Žive knjige, Nora kuharija ...)

- Podrobnosti konferenc MKD (konferenčno gradivo, izrezki iz tiska, slike)

- Predlogi in nasveti za izvedbo uspešne konference MKD

- 29 projektnih povzetkov v 20 jezikih
- 29 povzetkov o delu z marginaliziranimi ciljnim skupinami
- 29 povzetkov o vseživljenjskem učenju

- "Sodelujmo: izzivi medkulturne različnosti", Jürgen Bolten

- Evropske pedagoške strategije za delo z marginaliziranimi ciljnim skupinami, Finbar Lillis

- Raziskava učnih učinkov, Finbar Lillis
- Kakšno je »optimalno učno okolje« za medkulturni dialog? (gradivo s konference v Stockholmu, november 2009)

- Poročilo o vrednotenju projekta, Oto Luthar in Martin Pogačar (ZRC SAZU)

- Virtualna preproga simbolov in spominov

Glej tudi

www.weReurope.eu – nadaljnje dodatne izkušnje so vam na voljo na naši spletni strani.

Tisk

Ibw/Institut für Bildungsforschung der Wirtschaft
Rainergasse 38, 1050 Wien; AVSTRIJA
ZVR-Nr.: 863473670

Partnerji

ZSI/ASO Sofija
(ASO Sofija – pisarna zaprta od marca 2010)

Kanaal 127

Friedrich-Schiller-Universität Jena/Interkulturelle Wirtschaftskommunikation

ARCI

ZRC SAZU, Znanstvenoraziskovalni center slovenske akademije znanosti in umetnosti

Riksantikvarieämbetet, Odbor za nacionalno dediščino Švedske

Credit Works Ltd

Prevedel Alkemist d.o.o. (www.alkemist.si)